

de Castitate. Hæc ejus eloquia summam spargit. O castitas, qua passiones minuis, & animam a perturbationibus liberat! O castitas, qua homines Divinos facis! O castitas, Præcursor, atque cohabitator Spiritus Sancti. O castitas mater dilectionis, & Angelica vita ratio! Sc castitas hominem ex tereno pulvere extollit, ut homines divinos faciat. Insuper Castitas. Præcursor, atque cohabitator Spiritus Sancti: Joannes præcursor extitit corporati Verbi, cum casto digito ostendens; & etiam eximie castus, castitatis privilegio, Præcursor Spiritus Sancti nominatur. Pudicitia in humana carne sic peregrinatur, ut castus sua puritate Spiritum Sanctum puritatis auctorem indigret, ac præmonstret. Et etiam Angelica vita ratio: nam Angelicæ vitæ institutio castitatis prærogativa est, qua puri illi spiritus sine ullo carnis contagio absque illa illius labe, Deo similes æterna felicitate lætantur. Quæ prærogativâ gaudent iusti in cælo, cum non nubent, neque nubentur, sed erunt sicut Angeli Dei in cælis, ut latè discuntur D. Paschas. in Matthæum lib. 9. & D. Ambrosius lib. 1. de Virg.

Multa & præclara eloquia virginitatis.

D. Paschas. D. Ambr. 18.

D. Ciprian.

Qui caste vivunt in hoc sæculo, jam inter Angelos deputantur.

Tertull. D. Hieron. D. Ambr.

19. D. Zeno.

Virginitas excellentissimum donum, quod Deus dedit Deiparæ.

D. Ciprian.

QUÆSTIO III.

Expenditur singularis Tertulliani ratio, ob quam homines erunt sicut Angeli Dei in cælo?

Tertullianus lib. de Resurrectione, cap. 62. Tunc ponderans præfata verba nostri Textus, Erunt sicut Angeli Dei, per præfata communem rationem, quia non nubendo, nec moriendo, utique nec ulli simili necessitati succedendo corporalis conditionis, subdit: Et quia Angeli aliquando, tanquam homines fuerunt edendo & bibendo, & pedes lavacro porrigendo, humanam induerunt superficiem, (secundum externam apparentiam) salva integra substantia propria, ut patet ex historia Abraham. Gen. 18. n. 22. Apparuerunt tres viri. Ex quibus, Duo Angeli venerunt Sodomam. Gen. 19. n. 1.

20. Tertull.

Gen. 18.

Gen. 19.

21.

Tunc ad præsentem difficultatem respondet citatus Tertullianus. & etiam lib. 3. in Marc. ait: Et nunc renuntiemus, ejus esse promissum homines in Angelos reformandos, quondam quidem qui Angelos in homines formavit aliquando. Ait Christus, quod homines erunt sicut Angeli, cur magis voluit exprimere in particulari Angelos? Cur non dixit, erunt sicut Spiritus beati, vel erunt cives cælestes; sed particulariter determinavit Angelorum sortem hominibus esse obventuram in cælis? Concessit Deus aliquando Angelis humanam formam, & ut in humana forma apparerent; inde etiam disposuit hominibus dare simillimam formam angelicam; nihil enim Deus sumpsit ac al quo absque eo, quod aliquid aliud ei impendat, ac rependat, Ejus esse promissum, homines in Angelos reformandos, quondam quidem, qui Angelos in homines formavit aliquando.

Angeli apparent tanquam homines, inde homines fiunt tanquam Angeli

22.

Marc. 6.

Scitibit D. Marcus 6. n. 1. Egressus inde Jesus abiit in patriam suam. Valde mirabile est, quod Jesus novus homo cælesti, de cælo descendens, constituit habere patriam in terra, si de cælo venit, ut peregrinaretur in terra; ad quid sibi vult patriam in terra? cur ergo magis vult, ut dicatur civis, quam peregrinus? hæc est altera Dei dispositio, sumit à nobis patriam in terra, ut nobis donaret patriam amissam in cælis. Opportunè D. Chrysolog. serm. 49. ait: Abiit ergo JESUS in patriam suam, non ut suam sibi sed ut tuam tibi, quam Adam perdidit, patriam redonaret: si sibi patriam de terminat in terra, non ideo hoc facit, ut sibi patriam nostram adscribat, sed ut nobis augustissimam paradisi patriam conferat: Non ut suam sibi, sed ut tuam tibi, patriam redonaret.

23.

Cum totus Israel sequens arcam, pertransiturus esse sicco pede Jordanis alveum, juxta Dei mandatum, duodecim viri portant de medio Jordanis alveo duodecim lapides, ut Dominus imperaret, juxta numerum filiorum Israël, usque ad locum in quo castrametati sunt, ibique posuerunt eos: Josue 4. n. 8. & subdit Textus seq. n. 9. Alios quoque duodecim lapides posuit Josue in medio Jordanis alveo, ubi steterunt Sacerdotes, qui portabant arcam fœderis, & sunt ibi usque in presentem diem. Quod factum est à Deo si perenne

Josue 4.

Si Deus aliquid à nobis sumit, aliud simile impendit.

perenne tanti miraculi testimonium. Et ad hoc Deus præcepit: ut ex fluminis alveo tollerentur duodecim lapides, & pone entur in loco castrorum, non tamen legitur, quod Deus præceperit ex terra extrahi lapides, ut reponerentur in fluminis alveo, ut videtur denotare Abulensis q. 11. & ait: De his duodecim lapidibus non jubetur, quod duodecim viri erigerent eos in alveo Jordanis, sicut inde tulerunt duodecim lapides, Si Domini non extabat præceptum, ad quid Josue hos man at reponi ex terra in medio Jordanis. Magnus dux optime sciebat divinæ voluntatis dispositionem: ex eo enim, quod Deus mandavit: ut ex Jordane extraherentur lapides ad terram, inde consequens erat, ut ex fluvio torrente reportarentur lapides ad terram; si enim Divina providentia disposuit ut fluvius daret lapides terræ, sic ordinavit, ut fluvius daret terræ, si enim Deus ab uno aliquid aufert, simile ei impendit.

D. Hilari. D. Arthanas. D. Hieron. Ephes. 4.

25. Veritas certa. Sotus. Sotus. Agid.

Luc. 11.

26. D. August.

Fundamentum.

27. Tertull.

QUÆSTIO IV.

An etiam post resurrectionem futurus sit sexus fœmineus.

24.

Autores aliqui fuerunt, qui affirmarunt, quod post resurrectionem non sit futurus fœmineus sexus, cum Christus dicat in præfenti, post resurrectionem erunt sicut Angeli Dei, nam in Angelis non est fœmineus sexus: citantur pro hac sententia D. Hilari. hic. D. Athanas. serm. 3. contra Arrian. S. Basilii in Ps. 114. S. Hieronym. in cap. 4. ad Ephesios, vers. 13. ex eo quod ibi dicitur, donec occurramus omnes in virum perfectum: de hac quaestione multa multi expositores hic breviter.

Dico, quod unusquisque resurget in suo sexu. Vir in sexu virili, mulier in sexu fœmineo. Conclusio est certissima, & pro ea stant omnes Patres, quos latè citant, & sequuntur Sotus in 4. dist. 44. q. 1. art. 5. class. 1. Suar. tom. 2. ad 3. disp. 44. sect. 3. Agidius Lustranus tom. 3. de Beat. lib. 2. q. 6. art. 3. §. 3. n. 10. Probatur aperte ex verbis Christi Domini Luc. 11. n. 31. ubi ait: Regina Austri surget in judicio cum viris generationis hujus.

Probatur ex D. Augustino lib. 22. de Civir. cap. 7. Distincto sexuum non pertinet ad vitium, sed ad naturam; Dominus enim naturam humanam in utroque sexu instituit, quia uterque ad conservationem speciei pertinet, ergo Deus cum eadem naturæ varietate, quam creavit, eam restituit resurgendo. Probatur etiam ex præfenti Textu: ait enim Christus: in Resurrectione non nubent, neque nubentur: ergo ex se secundum naturam, & sexum supponuntur personæ aliâ apæ ad contrahendum, & solum tunc eis denegatur usus ad nuptias, & generationem, aliâ diceret Christus: In regeneratione jam non sunt personæ habiles ad nuptias, ut maxime refutaret argumentum Sadducæorum, quibus respondebat.

Argumenta contraria nullius momenti sunt, non enim dixit Christus D. ut notat Tertull. lib. de Resurrectione, cap. 62. Erunt in resurrectione Angeli, sed sicut Angeli, nempe ut

explicat D. Augustin. Immortales, incorruptibiles, ac verè beati, vel ut ait Chryl. quia in carne servabunt Angelicam puritatem. Ad illud Pauli: Donec occurramus omnes in virum perfectum: fide nempe, agnitione, ac amore Christi, ut non simus infantes, ac parvuli, sed perfecti, ac viri perfecti. Ita D. Chryl. D. Hieron. D. Ambros. Theophyl. Oecumen. juxta illud Pauli 1. Cor. 13. Cum essem parvulus, sciebam illud Pauli: quando autem factus sum vir, evacuatae que erunt parvuli. Omnes enim, tam marces, quam fœminæ, occurramus Christo in virum perfectum, non sexu, sed justitia, virtute, ac puritate, ut etiam explicant Glossa Interlinearis, D. Thomas. Alii explicant cum D. Augustino, quod apud Paulum sumitur vir pro persona utriusque sexus, ut in Psalm. 1. Beatus vir, qui non abiit.

Ad locum Pauli.

D. Chryl. D. Hieron. D. Ambr. Theophyl. Oecumen. 1. Cor. 13.

Gl. Interl.

De Resurrectione autem mortuorum non legistis, quod dictum est à Deo dicente vobis.

Ego sum Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Jacob, non est Deus mortuorum, sed viventium. Et audientes turbæ mirabantur in doctrina ejus.

VERSIONES.

- Arias n. 31. Effatum est nobis à Deo.
Cæc. n. 32. Non est Deus, Deus mortuorum.
Syrus n. 33. Cum audissent, admirabantur in doctrina ejus.
Arabicus. Stupuerunt in doctrina ejus.
Alii apud Bibliam Maxim. Percellebantur in doctrina ejus.

ALTER TEXTUS.

De mortuis autem, quod resurgant, non legistis in libro Moïsis, super rubum, quomodo dixit illi Deus, inquiens: Ego sum Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Jacob.

Non est Deus mortuorum, sed Deus vivorum: vos ergo multum erratis. Quia vero resurgent mortui, Moïses ostendit seculus rubum, sicut dicit Dominum Deum Abraham, Deum Isaac, Deum Jacob.

Deus autem non est Deus mortuorum, sed vivorum, omnes enim vivunt ei.

Num. 39. Respondentes autem quidam Scribarum, dixerunt ei: Magister bene dixisti: Num. 40. Et amplius non audebant quidquam eum interrogare.

EXPOSITIO IV.

28. DE Resurrectione autem mortuorum. Postquam Christus D. solvit objectionem Sadducæorum, qui negabant animæ immortalitatem, ac resurrectionem, ut patet ex jam citato loco Actor. 23. Tanquam bonus Magister occasione data eos instruit, ac illuminat, tam de immortalitate animæ, quam de resurrectione: à Deo dicente vobis, per Moysen nempe, nam subsequens visio de rubo facta est Moisi Exod. 3. & quamvis Christus D. ad comprobendam resurrectionem alia efficaciora testimonia prophetarum poterat proponere, ut patet ex locis adductis supra, Exposit. 3. n. 10. Tamen ex hoc libro Exodi profert; quia Sadducæi solum quinque libros Moïsis recipiebant, ut hic notant D. Hieronym. D. Paschas. Lyan. & alii.

29. Ego sum Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Jacob. Non ait: Ego sum Deus Abraham, Isaac, & Jacob; sed sigillatim de unoquoque dicitur Deus; maxime delectatur vocari Deus servorum suorum. Argumentatio Christi efficac, cum dicitur de presenti Deus Abraham, Isaac, & Jacob, ipsi in presenti sunt viventes; nemo enim dicitur Deus, & Dominus illius rei, quæ omnino extincta est, & nullibi existit, sed de præterito dicendum; Ego eram Dominus, ut notat Euthymius, sicut non bene diceret Petrus: Ego sum matrimonio conjunctus cum Maria mortua; sed tantum de præterito, sui uxoratus cum illa: Ergo cum Deus, qui apposuit, ac proprie semper loquitur, de presenti dicat: Ego sum Deus Abraham, & Isaac Jacob. Ipsi existunt, & sunt viventes, non corpore; ergo anima est immortalis, & ideo subdit, Non est Deus mortuorum, sed vivorum: & subdit D. Lucas: Omnes vivunt ei, quia ut ait D. Hieronym. Non poterat fieri, ut eorum esset Deus, qui nunquam subsisterent. Deinde Christus D. hos Patriarchas in exemplum proponit, quia cum populus Hebræus maxime de illis gloriaretur, nullus esset ausus aliquid contra eos dicere, & affirmare, eos omnino esse extinctos, & abditos.

30. Ex immortalitate animæ bene infertur resurrectio corporum; nam anima naturaliter propendit in corpus, ut notat D. Thomas, & illud appetit, cuius est forma, & actus: ergo cum illo resurgere oportet. Deus optimus provisor, ac gubernator unumquodque perficit, ac complet in suo ordine; ergo Deus, qui animam creavit cum tali propensione, ac appetitu ad corpus, illam perficit, & complebit adunando, ac complendo illi suum corpus, aliàs anima erit in perpetuo statu violento, & veluti dimidiata vitam, existentiam, ac substantiam obtinens: Sic & Apostolus Paulus 1. Cor. 15. n. 32. & Actor. lib. 2. Machabæor. 12. nu. 44. ex immortalitate animæ probat resurrectionem corporum.

1. Cor. 15. lib. 2. Machabæor. 12. nu. 44.

QUÆSTIO V.

Quare dicitur, quod Dominus non sit Deus mortuorum, sed vivorum, cum Paulus dicat: sive vivimus, sive morimur, Domini sumus?

IN limine quæstionis propono quandam mortalitatem, quam in præfati loco excogitavit D. August. tract. 11 in Joan. & habetur apud Caten. ubi sic habetur; Ideo specialiter Deus Abraham, Deus Isaac, Deus Jacob dicitur, quia in his tribus omnes modi generationis filiorum Dei vocantur. Generat enim Deus multoties de bono prædicatore bonum filium, & de malo malum, quod significatur per Abraham, qui de libera uxore fidelem filium habuit, & de ancilla infidelem genuit. Aliquando per bonum prædicatorem generat bonum & malum filium; quod significatur in Isaac, qui de libera uxore bonum, & alterum malum generavit: Aliquando generat bonos per bonum, & malum prædicatorem, quod significatur per Jacob, qui bonos filios genuit & de liberis, & ancillis. Ecce ex bono prædicatore, ac ex verbo Dei, semen est verbum Dei: ob diversam dispositionem subditorum, prodit bonus, & malus filius; si auditor ipsum semen, seu verbum Dei in se recipit cum compunctione, ac fructu, sit bonus filius, ut Isaac, Jacob, Joseph; si verò ipsum recipit, illud contemnens, ac corrumpere, & depravare intendens, sit malus filius; ut Ismaël, Esau, & alii.

Quæstio principaliter inquirat: Quomodo hic dicatur, non est Deus mortuorum, sed viventium, cum Apostolus Paulus Roman. 14. n. 8. dicat: sive vivimus, sive morimur, Domini sumus: ergo non solum videtur dicendum, quod sit Deus vivorum, sed etiam mortuorum.

Respondeo primò, quod omnia optime consonant, ac coherent; nam Apostolus ait, quia sive vivimus, sive morimur, Domini sumus: quia omnis vita nostra, nostraque mors nota, dedicata, ac consecrata est Deo, ad ipsamque, ad ejusque gloriam tendit, Christus in presenti ait: Deus dicitur, Deus Abraham, Isaac, & Jacob; non enim est Deus mortuorum, sed vivorum: & D. Lucas addit: Omnes vivunt ei: Expende illud, ei: nempe ad ejus gloriam, & laudem, ad ipsamque glorificandum, ut ait D. Thomas, ut faciunt animæ Patriarcharum, & iustorum: sic dicitur Isai. 38. n. 19. Vivens, vivens ipse confitebitur, sicut & ego hodie. Vivens nempe, in hoc sæculo, & vivens in alio sæculo, seu futuro; & ideo bis repetit vivens.

Secundò: Sive vivimus, sive morimur, Domini sumus. Nam quamvis electi coram hominibus reputentur mortui, ad Dei famulatum, & obsequium vivunt. Unde est alia expositio ad præsentem nostrum Textum ex mente D. Chrysostomi hom. 71. Euthym. Theophyl. D. Irenæi lib. 4. cap. 11. Abraham, Isaac, & Jacob, non dicat solas animas viventes, sed etiam innotat totos homines: Hi enim licet nominibus videantur mortui, Deo tamen vivunt

31. D. August.

Ex bona vel mala dispositio ne auditorum procedit fructus prædications.

32. Rom. 14.

33.

Nostri vita, & mors ad Dei laudem.

34.

Theophyl. D. Irenæi.

Justi est vult, & modò quasi dormiunt: Deus enim eos tanquam à somno ad vitam æternam resurgendo excitabit. Unde D. Lucas scribit: Omnes enim vivunt ei: sic nostrum Textum cum loco Pauli componit citatus Chrysostom. Non est Deus mortuorum, sed vivorum: sic subdit Sanct. Doctor: Quomodo igitur alibi dicit, Rom. 14. ut mortuis, & vivis dominetur. Non est hoc illi contrarium: mortui namque illi, qui vulturi sunt, appellamur. Novit autem Scriptura aliam etiam mortem, scilicet æternam. Ita Euthym. Theophylact. præter temporalem, ac proinde quamvis justi videantur mortui hominibus, & corpore, & anima vulturi sunt.

35. Tertio, juxta mentem D. Thomæ hoc loco: quomodo dicitur, quod Dominus Deus est vivorum, & non mortuorum, cum Apostolus dicat: sive vivimus, sive morimur, Domini sumus. Cur ergo publicatur Deus viventium, & non mortuorum? Deus altissimâ suâ Providentiâ universorum curam habet, de omnibus disponit, ac ordinat, sicque sigillatim unumquemque, respicit, ac si nullus esset mortuus, sed omnes viverent, Justis dans suam debitam mercedem; iniquis suam penam, & supplicium; ac proinde respectu Dei, nullus est mortuus, sed omnes ei vivunt.

36. Ait Paulus 1. ad Thessalonicens. 4. num. 15. Mortui, qui in Christo sunt, resurgent primi, deinde nos, qui vivimus, qui relinquitur, simul rapiemur cum illis in nubibus obviam Christo in aëra. Ecce alia, & suprema Dei providentiâ, tam erga mortuos, quam erga vivos: qui pro illo tempore superstites, & vivi fuerint, omnes advocat, ut pro suis factis stipendium recipiant. Illa particula, Primi variè exponitur à Patribus, ac Doctoribus: Resurgent primi

Theodoret. magis ad literam, ut testatur Corneilius, ait: Primi resurgent illi, qui jam pridem & olim, multa ante sæcula mortui sunt, ut præveniant eos, qui tunc superstites, & vivi inveniuntur. Deus de omnibus mortuis, & vivis gerit altissimam curam, & quamvis quis per multa sæcula, ac millia annorum mortuus sit, nulla de eo est oblivio, sed de eo summa & perfectissima recordatio: ad quod quodammodo explicandum, dicitur, quod isti primi resurgent: Primi resurgent illi, qui jam pridem, & olim multa ante sæcula mortui sunt.

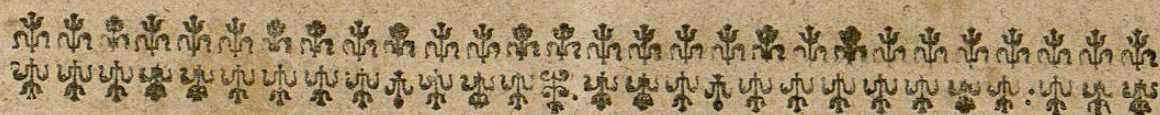
Quam aliter se res habet apud homines, ut de mortuis, & defunctis nulla apud illos eorum sit recordatio, ac memoria, sed perpetua oblivio, ne cum corpore sepeliantur in terra; ait Ecclesiastes c. 1. n. 11. Non est primorum memoria: & maxime notandum, quod non ait, Eorum est oblivio; sed ait: Non est memoria. Inter hæc enim magnum est discrimen, ut mihi videretur: nam oblivio est defectus potentia, seu est defectus actualis recordationis, cujus species in potentia retinentur, & postea excitantur ad recordationem, ut sæpe contingit. Memoria est potentia, in qua species retinentur, & conservantur: si ergo hæc potentia est extincta, & abolita, nulla exinde potest esse, nec minima, nec levis recordatio: Ut ergo Spiritus sanctus denotaret, quantum priores, ac defuncti à nostro cogitatu excidant, ac erasi sint: ideo non dixit de eis dari oblivionem, sed de eis nullam esse memoriam, seu potentiam, ita eorum recordatio apud nos est extincta, ac deperdita. Unde præclare D. Nilus in Ascetico ait: Quod in terra defossus est, & a sensu remotus, tempore ipso deletur etiam è memoria.

Coram Deo nullus est mortuus, sed omnes maxime vivunt.

37.

Ecclesi. 1. Maxime defuncti in nostra cogitatione ac memoria perierunt.

D. Nilus

CAPUT XXIII.

1. Tunc Jesus locutus est ad turbas, & ad discipulos suos. 2. Dicens, super cathedram Moïsi sederunt Scribæ, & Pharisei. 3. Omnia ergo quæcumque dixerint vobis servate, & facite: secundum verò opera eorum nolite facere, dicunt enim, & non faciunt. 4. Alligant enim onera gravia, & importabilia, & imponunt in humeros hominum: digito autem suo nolunt ea movere. 5. Omnia verò opera sua faciunt ut videantur ab hominibus, dilatant enim phylacteria sua, & magnificant simbrias. 6. Amant autem primos recubitus in cœnis, & primas cathedras in synagogis. 7. Et salutationes in foro, & vocari ab hominibus, Rabbi. 8. Vos autem nolite vocari Rabbi. Unus est enim magister vester, omnes autem vos, fratres estis. 9. Et patrem nolite vocare super terram unus est enim pater vester, qui in cœlis est. 10. Nec vocemini magistri, quia magister vester unus est Christus. 11. Qui major est vestrum, erit minister vester. 12. Qui autem se exaltaverit, humiliabitur. & qui se humiliaverit, exaltabitur. 13. Væ autem vobis Scribæ, & Pharisei hypocritæ, quia clauditis regnum cœlorum ante homines: vos enim non intratis, nec introeuntes finitis intrare. 14. Væ vobis Scribæ, & Pharisei hypocritæ, quia comeditis domos viduarum, orationes longas orantes, propter hoc amplius accipietis iudicium. 15. Væ vobis Scribæ, & Pharisei hypocritæ, quia circuitis mare, & aridam, ut faciatis unum profelytum: & cum fuerit factus, facitis eum filium gehennæ duplo quam vos. 16. Væ vobis duces cæci, qui dicitis, quicumque juraverit per templum, nihil est: qui autem juraverit in auro templi, debet.

17. Stulti,